

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Кафедра соціальної педагогіки та корекційної освіти

«До захисту допускаю»

Завідувач кафедри соціальної педагогіки
та корекційної освіти
кандидат педагогічних наук, доцент

_____ Алла РЕВТЬ
« _____ » _____ 20__ р.

Соціальна робота з вразливими категоріями населення в умовах об'єднаної територіальної громади

Спеціальність 231 Соціальна робота
Бакалаврська робота
на здобуття кваліфікації – бакалавр з соціальної роботи за спеціалізацією
«Соціальна педагогіка»

Автор роботи : студентка групи СРз – 2226 Б
Марта КРИСА_____

Науковий керівник : к. пед. н., ст. викладач
Олег КЕКОШ_____

Дрогобич, 2026

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВРАЗЛИВИМИ КАТЕГОРІЯМИ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	9
1.1. Сутність і зміст поняття «вразливі категорії населення» у сучасній соціальній роботі.....	9
1.2. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи з вразливими категоріями населення в Україні.....	12
1.3. Особливості функціонування системи соціальних послуг в умовах об'єднаної територіальної громади.....	16
Висновки до розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВРАЗЛИВИМИ КАТЕГОРІЯМИ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	23
2.1. Основні напрями діяльності фахівців соціальної роботи в територіальній громаді.....	23
2.2. Форми, методи та технології соціальної роботи з різними категоріями отримувачів соціальних послуг.....	27
2.3. Міжвідомча взаємодія та соціальне партнерство як умова ефективної підтримки вразливих груп населення.....	31
2.4. Удосконалення соціальної роботи з вразливими категоріями населення в умовах об'єднаної територіальної громади	35
Висновки до розділу 2	42
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	50

АНОТАЦІЯ

Бакалаврське дослідження присвячено питанням соціальної роботи з вразливими категоріями населення, серед яких одними з найбільш актуальних є надання соціальних послуг в умовах територіальної громади. Подається аналіз суті поняття «вразливі категорії населення» та нормативно-правового забезпечення соціальної роботи з цією категорією одержувачів соціальних послуг. Розкриваються особливості функціонування системи соціальних послуг і основні напрями діяльності фахівців соціальної роботи в умовах об'єднаної територіальної громади. Характеризуються форми, методи і технології соціальної роботи з різними категоріями отримувачів соціальних послуг. Робиться наголос на важливості міжвідомчої взаємодії та соціальному партнерстві у наданні підтримки вразливим групам населення. Визначаються шляхи удосконалення соціальної роботи з вразливими категоріями населення в умовах об'єднаної територіальної громади.

Ключові слова: соціальна робота, вразливі категорії населення, нормативно-правового забезпечення, територіальна громада, технологія, міжвідомча взаємодія.

ANNOTATION

The undergraduate research is devoted to issues of social work with vulnerable categories of the population, among which one of the most relevant is the provision of social services in the context of a territorial community. The article presents an analysis of the essence of the concept of "vulnerable categories of the population" and the regulatory and legal support for social work with this category of recipients of social services. The features of the functioning of the social services system and the main areas of activity of social work specialists in the conditions of a united territorial community are revealed. The features of the functioning of the social services system and the main areas of activity of social work specialists in the conditions of a united territorial community are revealed. The forms, methods and

technologies of social work with different categories of recipients of social services are characterized. The importance of interagency interaction and social partnership in providing support to vulnerable groups of the population is emphasized. Ways are being identified to improve social work with vulnerable categories of the population in the context of a unified territorial community.

Key words: social work, vulnerable population groups, regulatory and legal support, territorial community, technology, interagency interaction.

ВСТУП

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується поглибленням соціально-економічних викликів, спричинених наслідками воєнних дій, демографічними змінами, внутрішньою міграцією населення, поширенням бідності та соціального виключення окремих груп громадян. У таких умовах особливого значення набуває забезпечення ефективної соціальної підтримки вразливих категорій населення, до яких належать особи похилого віку, люди з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи, багатодітні та малозабезпечені сім'ї, діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, безробітні та інші соціально незахищені групи населення [5; 7; 8].

Реформа децентралізації влади, яка триває в Україні, суттєво змінила підходи до організації системи соціального захисту населення. Об'єднані територіальні громади отримали нові повноваження щодо планування, організації та надання соціальних послуг населенню, що зумовлює необхідність удосконалення механізмів соціальної роботи на місцевому рівні [4; 6; 18]. Саме громада сьогодні виступає базовим середовищем, у якому забезпечується виявлення соціальних проблем, оцінка потреб населення та надання необхідної допомоги особам і сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах [21; 22].

Важливість дослідження обумовлена також необхідністю підвищення ефективності діяльності фахівців соціальної роботи, розвитку міжвідомчої взаємодії, удосконалення системи соціальних послуг та впровадження сучасних технологій соціальної підтримки вразливих категорій населення в умовах територіальної громади [10; 13; 17]. Особливої актуальності набуває проблема забезпечення доступності та якості соціальних послуг в умовах воєнного стану, коли значно зросла кількість осіб, які потребують соціальної підтримки та соціального супроводу [24; 25].

Теоретичні та практичні аспекти соціальної роботи з різними категоріями населення висвітлено у працях українських і зарубіжних

науковців. Вагомий внесок у розвиток теорії соціальної роботи здійснили А. Капська, Т. Семигіна, Г. Слосанська, О. Безпалько, Т. Лях, Л. Тюптя, І. Грига та інші дослідники [1; 3; 12; 14; 20; 21; 26].

Проблеми розвитку соціальних послуг у територіальних громадах та функціонування системи соціального захисту населення в умовах децентралізації розглядаються у працях Н. Романової, Н. Клименюк, Н. Кабаченко, Т. Палько та інших учених [10; 13; 17; 19].

Водночас динамічність соціальних процесів та нові виклики, які постали перед громадами України, потребують подальшого вивчення та пошуку ефективних моделей соціальної роботи з вразливими категоріями населення. Саме тому нами обрано для виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи тему «Соціальна робота з вразливими категоріями населення в умовах об'єднаної територіальної громади».

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та проаналізувати особливості соціальної роботи з вразливими категоріями населення в умовах об'єднаної територіальної громади, а також визначити шляхи підвищення її ефективності.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання** дослідження:

1. Проаналізувати сутність поняття «вразливі категорії населення» у сучасній теорії соціальної роботи.
2. Охарактеризувати нормативно-правові засади соціальної роботи з вразливими категоріями населення в Україні.
3. Дослідити особливості функціонування системи соціальних послуг в умовах об'єднаної територіальної громади.
4. Визначити основні напрями, форми та методи соціальної роботи з вразливими категоріями населення на рівні громади.
5. Розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення соціальної роботи з вразливими категоріями населення в умовах територіальної громади.

Об'єкт дослідження – процес соціальної роботи з вразливими категоріями населення, а його **предмет** – зміст, форми, методи та організаційні особливості соціальної роботи з вразливими категоріями населення в умовах об'єднаної територіальної громади.

Для досягнення поставленої мети та вирішення визначених завдань використано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження: теоретичні – аналіз, синтез, узагальнення та систематизація наукової літератури й нормативно-правових документів; порівняння та класифікація – для вивчення особливостей соціальної роботи з різними категоріями населення; емпіричні – спостереження, анкетування, бесіда, аналіз документації; методи математичної статистики – для обробки результатів дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання розроблених рекомендацій у діяльності центрів надання соціальних послуг, органів місцевого самоврядування, закладів соціальної сфери та фахівців соціальної роботи, які здійснюють підтримку вразливих категорій населення в територіальних громадах.

Структура роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів (7 параграфів), висновків до розділів, загальних висновків, списку використаної літератури (30 джерел, з них 3 іноземною мовою) та 5 додатків. Загальний обсяг роботи становить 52 сторінки. Основна частина – 47 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВРАЗЛИВИМИ КАТЕГОРІЯМИ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

1.1. Сутність і зміст поняття «вразливі категорії населення» у сучасній соціальній роботі

Одним із пріоритетних напрямів сучасної соціальної політики та соціальної роботи є забезпечення підтримки осіб і соціальних груп, які через певні життєві обставини не можуть самостійно задовольняти свої базові потреби та потребують допомоги держави, громади або спеціалізованих соціальних служб. Саме такі групи населення в науковій літературі та нормативно-правових документах визначаються як вразливі категорії населення [5; 12; 26].

Проблема соціальної вразливості набуває особливої актуальності в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій, воєнних дій, демографічних змін та процесів децентралізації. Зростання кількості осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, потребує вдосконалення системи соціального захисту населення та розвитку ефективних механізмів соціальної підтримки на рівні територіальних громад [4; 20; 25].

У наукових працях соціальна вразливість розглядається як стан особистості або соціальної групи, який характеризується обмеженими можливостями реалізації основних соціальних прав, недостатнім доступом до матеріальних, соціальних, освітніх чи медичних ресурсів та підвищеним ризиком соціального виключення.

На думку А. Капської, соціальна вразливість виникає внаслідок поєднання зовнішніх соціальних чинників та індивідуальних життєвих обставин, які ускладнюють процес повноцінної соціальної інтеграції особистості в суспільство [12].

Т. Семигіна наголошує, що вразливість є не лише характеристикою окремої людини, а й наслідком функціонування суспільних інститутів, які не завжди забезпечують рівний доступ до соціальних благ та можливостей для всіх членів суспільства [20]. Відповідно, завданням соціальної роботи є не лише подолання наслідків соціальних проблем, а й створення умов для соціального включення та активної участі людини в житті громади.

У Законі України «Про соціальні послуги» зазначається, що складні життєві обставини можуть бути спричинені інвалідністю, похилим віком, тяжкою хворобою, бездомністю, безробіттям, малозабезпеченістю, насильством, сирітством, втратою соціальних зв'язків, внутрішнім переміщенням, воєнними діями та іншими чинниками, які негативно впливають на життєдіяльність особи чи сім'ї [5]. Саме тому вразливі категорії населення є основними отримувачами соціальних послуг.

Сучасні дослідники виокремлюють кілька основних критеріїв віднесення населення до вразливих категорій.

До них належать:

- економічна незахищеність;
- обмежені фізичні можливості;
- соціальна ізоляція;
- залежність від сторонньої допомоги;
- низький рівень доступу до соціальних ресурсів;
- ризик дискримінації та соціального виключення;
- наявність складних життєвих обставин [14; 21].

Залежно від характеру проблем та потреб вразливі категорії населення можуть бути представлені різними соціальними групами. До найбільш поширених належать особи похилого віку, люди з інвалідністю, діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, малозабезпечені сім'ї, багатодітні сім'ї, особи без постійного місця проживання, внутрішньо переміщені особи, безробітні громадяни, учасники бойових дій, ветерани

війни, особи, які постраждали від домашнього насильства, та інші категорії населення, які потребують соціальної підтримки [7; 8; 15].

Особливе місце серед вразливих категорій населення сьогодні займають внутрішньо переміщені особи. Збройна агресія проти України спричинила масове переміщення населення та виникнення нових соціальних проблем, пов'язаних із втратою житла, роботи, соціальних зв'язків і необхідністю адаптації до нових умов проживання. Соціальна робота з цією категорією населення спрямована на забезпечення соціальної адаптації, психологічної підтримки, інтеграції в місцеві громади та захисту прав переселенців [8; 17].

Важливою категорією клієнтів соціальної роботи є люди похилого віку. Процеси старіння населення, зниження рівня доходів, погіршення стану здоров'я та соціальна ізоляція значної частини осіб старшого віку зумовлюють необхідність розвитку спеціалізованих соціальних послуг, спрямованих на підтримку їхньої життєдіяльності та соціальної активності [9; 23].

Значної уваги потребують особи з інвалідністю, які часто стикаються з бар'єрами у доступі до освіти, працевлаштування, медичних і соціальних послуг. У сучасній соціальній роботі пріоритетним є інклюзивний підхід, який передбачає створення умов для повноцінної участі таких осіб у суспільному житті та реалізації їхніх прав на рівних засадах з іншими громадянами [27].

Вразливими категоріями населення також є сім'ї з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах. Причинами виникнення таких обставин можуть бути бідність, безробіття батьків, сімейні конфлікти, домашнє насильство, алкоголізм чи наркозалежність членів сім'ї. У таких випадках соціальна робота спрямована на профілактику соціального сирітства, підтримку батьківського потенціалу сім'ї та забезпечення належних умов для розвитку дитини [1; 7; 12].

Сучасна теорія соціальної роботи розглядає вразливі категорії населення не як пасивних отримувачів допомоги, а як активних учасників процесу розв'язання власних проблем. Відповідно до концепції наснаження

(empowerment), головним завданням соціального працівника є сприяння розвитку внутрішніх ресурсів особистості, формування навичок самопомоги та підвищення рівня соціальної активності клієнта [28; 29].

У працях зарубіжних дослідників М. Payne, К. Healy та L. Dominelli значна увага приділяється антидискримінаційному та правозахисному підходам у соціальній роботі. Вони підкреслюють необхідність захисту прав соціально вразливих груп, забезпечення рівних можливостей та подолання соціальної нерівності як основних умов ефективної соціальної підтримки населення [28; 29; 30].

Таким чином, поняття «вразливі категорії населення» охоплює широкий спектр соціальних груп, які через складні життєві обставини, обмежені ресурси або соціальні ризики потребують підтримки з боку держави та громади. Соціальна робота з такими категоріями населення ґрунтується на принципах гуманізму, соціальної справедливості, поваги до прав людини, доступності соціальних послуг та сприяння соціальній інтеграції особистості. В умовах реформування системи соціального захисту та розвитку територіальних громад ефективна підтримка вразливих категорій населення стає одним із ключових завдань професійної соціальної роботи.

1.2. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи з вразливими категоріями населення в Україні

Ефективність соціальної роботи з вразливими категоріями населення значною мірою залежить від належного нормативно-правового забезпечення, яке визначає основні принципи соціальної політики держави, гарантує реалізацію соціальних прав громадян та регламентує діяльність суб'єктів соціальної роботи.

В Україні сформовано багаторівневу систему законодавчих і нормативних актів, які регулюють питання соціального захисту населення та

надання соціальних послуг особам і сім'ям, що перебувають у складних життєвих обставинах [5; 6; 12].

Основою правового регулювання соціальної роботи є Конституція України, відповідно до якої людина, її життя і здоров'я, честь, гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Конституція гарантує громадянам право на соціальний захист, достатній життєвий рівень, охорону здоров'я, освіту та соціальне забезпечення у разі втрати працездатності, безробіття, старості чи інших передбачених законом обставин. Таким чином, саме конституційні норми становлять основу для розвитку системи соціальної роботи та соціальних послуг в Україні [9; 20].

Важливим нормативно-правовим актом у сфері соціальної роботи є Закон України «Про соціальні послуги», ухвалений у 2019 році [5]. Цей закон визначає організаційні та правові засади надання соціальних послуг, встановлює права та обов'язки отримувачів і надавачів соціальних послуг, а також регламентує механізми їх фінансування та контролю якості. Закон закріплює принципи адресності, доступності, добровільності отримання допомоги, гуманності, конфіденційності та дотримання прав людини.

Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» особи та сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах, мають право на отримання комплексу соціальних послуг, серед яких соціальний супровід, консультування, представництво інтересів, соціальна адаптація, соціальна інтеграція, кризове та екстрене втручання, догляд удома, підтримане проживання та інші види допомоги [5; 16]. Закон також визначає роль територіальних громад як безпосередніх організаторів системи соціальних послуг на місцевому рівні.

Вагоме значення для організації соціальної роботи має Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», який закріплює повноваження органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту населення [6]. Відповідно до цього закону територіальні громади мають право створювати

заклади соціального обслуговування, забезпечувати надання соціальних послуг, розробляти місцеві програми соціального захисту та координувати діяльність установ соціальної сфери.

Важливе місце в системі нормативно-правового забезпечення займає Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [7]. Документ визначає правові та організаційні засади соціальної роботи з найбільш соціально вразливими категоріями населення, зокрема дітьми, молоддю та сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах. Закон регламентує діяльність соціальних служб, центрів соціальних служб та інших суб'єктів соціальної роботи, що здійснюють профілактичну, реабілітаційну та підтримувальну діяльність.

Особливого значення в сучасних умовах набуває Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [8]. Його ухвалення стало відповіддю держави на необхідність захисту громадян, які були змушені залишити місце постійного проживання внаслідок збройної агресії та воєнних дій. Закон гарантує внутрішньо переміщеним особам право на соціальний захист, працевлаштування, освіту, медичну допомогу та отримання соціальних послуг. Для фахівців соціальної роботи цей нормативний акт є важливою правовою основою здійснення соціального супроводу та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у громадах [17].

Подальший розвиток нормативно-правової бази соціальної роботи пов'язаний із впровадженням реформи децентралізації. Передача значної частини повноважень від центральних органів влади до територіальних громад зумовила необхідність удосконалення механізмів організації соціальних послуг на місцевому рівні [4; 19]. У зв'язку з цим було ухвалено низку підзаконних нормативних актів, які регламентують порядок надання соціальних послуг та організацію діяльності соціальних установ.

Серед таких документів важливе значення має Постанова Кабінету Міністрів України № 587 «Про організацію надання соціальних послуг» [18].

Вона визначає процедуру виявлення осіб, які потребують соціальної підтримки, порядок оцінювання їхніх потреб, механізми прийняття рішення щодо надання послуг та особливості соціального супроводу отримувачів соціальної допомоги.

Суттєву роль у стандартизації соціальної роботи відіграє Наказ Міністерства соціальної політики України № 429 «Про затвердження Класифікатора соціальних послуг» [16]. Документ містить перелік соціальних послуг, які можуть надаватися населенню, та визначає їх змістове наповнення. Це сприяє уніфікації підходів до надання допомоги різним категоріям населення та забезпечує належний рівень якості соціального обслуговування.

Важливим напрямом нормативного забезпечення є впровадження державних стандартів соціальних послуг. Державні стандарти визначають зміст, обсяг, умови та порядок надання конкретних видів соціальної допомоги, а також критерії оцінювання її якості [15; 24]. Їх застосування сприяє підвищенню професійного рівня діяльності соціальних працівників та забезпеченню рівного доступу населення до соціальних послуг незалежно від місця проживання.

У контексті розвитку системи соціального захисту важливе значення мають стратегічні документи державного рівня. Одним із таких документів є Стратегія реформування системи надання соціальних послуг в Україні до 2030 року [25]. Основною метою Стратегії є формування ефективної системи соціальних послуг, орієнтованої на потреби людини та громади. Документ передбачає розвиток інтегрованих соціальних послуг, цифровізацію соціальної сфери, розширення участі громадських організацій у наданні соціальної допомоги та підвищення професійної компетентності фахівців соціальної роботи.

Сучасна нормативно-правова база соціальної роботи також враховує міжнародні стандарти захисту прав людини. Значний вплив на розвиток української системи соціального захисту мають документи Організації

Об'єднаних Націй, рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я, а також професійні стандарти соціальної роботи, розроблені міжнародними організаціями [28–30]. Вони орієнтують соціальну роботу на забезпечення рівності, недискримінації, соціальної справедливості та захисту прав найбільш уразливих категорій населення.

Науковці наголошують, що сучасна нормативно-правова база створює достатні передумови для ефективного функціонування системи соціальної роботи в Україні, однак існують певні проблеми її реалізації на практиці [10; 13; 19]. Серед них можна виокремити нерівномірність розвитку соціальної інфраструктури громад, недостатнє фінансування окремих соціальних програм, кадровий дефіцит у сфері соціальних послуг та необхідність подальшого вдосконалення механізмів міжвідомчої взаємодії.

Отже, нормативно-правове забезпечення соціальної роботи з вразливими категоріями населення в Україні являє собою комплекс взаємопов'язаних законодавчих, підзаконних та стратегічних документів, які регламентують діяльність суб'єктів соціальної роботи та гарантують соціальний захист громадян. В умовах децентралізації особливого значення набуває розвиток місцевих систем соціальних послуг, що забезпечують своєчасне виявлення потреб населення та надання якісної соціальної допомоги відповідно до принципів доступності, адресності та соціальної справедливості.

1.3. Особливості функціонування системи соціальних послуг в умовах об'єднаної територіальної громади

Сучасна система соціальних послуг в Україні перебуває у процесі активного реформування, що пов'язано насамперед із впровадженням реформи децентралізації та передачею значної частини повноважень у сфері соціального захисту населення органам місцевого самоврядування. У таких умовах об'єднані територіальні громади стають основними суб'єктами

організації та забезпечення соціальної підтримки населення, а також відповідальними за створення ефективної системи надання соціальних послуг відповідно до потреб мешканців громади [4; 6; 21].

Реформа децентралізації спрямована на наближення соціальних послуг до отримувачів, підвищення їх доступності, якості та адресності. Відповідно до сучасних підходів саме громада є найбільш наближеним до людини соціальним середовищем, яке дозволяє своєчасно виявляти складні життєві обставини, оцінювати потреби населення та забезпечувати необхідну підтримку різним категоріям громадян [19; 22]. Такий підхід відповідає європейським принципам соціальної політики, відповідно до яких значна частина соціальних послуг організовується на місцевому рівні.

Однією з головних особливостей функціонування системи соціальних послуг у територіальній громаді є орієнтація на потреби конкретної людини або сім'ї. Якщо раніше соціальна допомога переважно базувалася на категоріальному принципі, тобто надавалася відповідно до належності особи до певної соціальної групи, то сучасна модель передбачає індивідуальне оцінювання потреб та визначення оптимального комплексу соціальних послуг для кожного отримувача [5; 18].

Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» система соціальних послуг у територіальній громаді повинна забезпечувати доступність допомоги для всіх осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах [5]. До основних отримувачів соціальних послуг належать особи похилого віку, люди з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи, малозабезпечені сім'ї, сім'ї з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, особи, які постраждали від насильства, бездомні особи та інші категорії населення.

Функціонування системи соціальних послуг у громаді базується на діяльності різних суб'єктів соціальної роботи. Провідну роль серед них відіграють органи місцевого самоврядування, які забезпечують планування та

координацію соціальної політики на місцевому рівні [6]. Саме вони приймають рішення щодо створення установ соціального обслуговування, фінансування програм соціального захисту населення та організації соціальної підтримки вразливих категорій громадян.

Важливими суб'єктами надання соціальних послуг є центри надання соціальних послуг, центри соціальних служб, територіальні центри соціального обслуговування, служби у справах дітей, заклади охорони здоров'я, освітні установи, громадські та благодійні організації [7; 23]. Спільна діяльність цих установ забезпечує комплексний підхід до вирішення соціальних проблем населення.

Однією з характерних особливостей сучасної системи соціальних послуг є розвиток інтегрованого підходу до їх надання. Інтегровані соціальні послуги передбачають об'єднання ресурсів різних установ та спеціалістів для комплексного вирішення проблем клієнта. У межах такого підходу соціальний працівник взаємодіє з психологами, педагогами, медичними працівниками, представниками правоохоронних органів та іншими фахівцями [10; 24].

Особливого значення інтегрований підхід набуває у роботі з сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах. Наприклад, у випадках домашнього насильства або ризику вилучення дитини із сім'ї необхідною є координація діяльності соціальних служб, освітніх закладів, медичних установ та правоохоронних органів. Це дозволяє забезпечити своєчасне реагування на проблему та підвищити ефективність соціального супроводу [7; 12].

Важливою складовою функціонування системи соціальних послуг у територіальній громаді є оцінювання потреб населення. Відповідно до сучасних нормативних вимог громада повинна регулярно здійснювати аналіз соціально-демографічної ситуації, визначати кількість потенційних отримувачів соціальних послуг та вивчати рівень задоволеності населення якістю соціального обслуговування [15; 18]. Результати такої оцінки

використовуються для планування місцевих соціальних програм та розвитку мережі соціальних установ.

Важливим напрямом діяльності громади є забезпечення доступності соціальних послуг. Доступність передбачає не лише наявність відповідних установ, а й можливість фактичного отримання допомоги незалежно від місця проживання, віку, стану здоров'я чи матеріального становища особи [13; 21]. Для цього в багатьох громадах створюються віддалені робочі місця соціальних працівників, мобільні бригади соціально-психологічної допомоги, служби підтримки сімей та осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Окремої уваги заслуговує питання соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами, кількість яких суттєво зросла внаслідок повномасштабної війни. Територіальні громади стали основними центрами прийому, адаптації та інтеграції переселенців. Соціальні служби забезпечують надання гуманітарної допомоги, соціального супроводу, психологічної підтримки, сприяють працевлаштуванню та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у нове соціальне середовище [8; 17].

Серед особливостей функціонування системи соціальних послуг у громаді важливе місце займає міжсекторальне партнерство. Соціальні проблеми населення не можуть бути вирішені виключно силами органів місцевого самоврядування, тому до їх розв'язання активно залучаються громадські організації, благодійні фонди, релігійні громади, волонтерські об'єднання та міжнародні організації [20; 24]. Таке партнерство дозволяє залучати додаткові ресурси та розширювати спектр соціальних послуг.

Сучасні тенденції розвитку соціальної сфери також пов'язані з цифровізацією соціальних послуг. У багатьох громадах впроваджуються електронні сервіси, електронний документообіг, інформаційні бази отримувачів соціальних послуг та дистанційні форми консультування населення [25]. Це сприяє підвищенню оперативності роботи соціальних служб та покращенню якості обслуговування громадян.

Водночас функціонування системи соціальних послуг у територіальних громадах супроводжується низкою проблем. До основних із них належать недостатній рівень фінансування окремих програм соціального захисту, кадровий дефіцит фахівців соціальної роботи, нерівномірний розвиток соціальної інфраструктури громад, недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення соціальних установ та складнощі міжвідомчої взаємодії [10; 13; 19]. Особливо гостро ці проблеми проявляються у сільських громадах та громадах, які прийняли значну кількість внутрішньо переміщених осіб.

Науковці наголошують, що подальший розвиток системи соціальних послуг має ґрунтуватися на принципах людиноцентризму, адресності, комплексності та партнерства [20; 21; 22]. Важливим завданням залишається підвищення професійної компетентності фахівців соціальної роботи, удосконалення механізмів оцінювання потреб населення та розширення участі громадськості у вирішенні соціальних проблем.

Отже, система соціальних послуг в умовах об'єднаної територіальної громади є складною багаторівневою структурою, діяльність якої спрямована на забезпечення соціального захисту населення та підтримку осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах. Її функціонування базується на принципах доступності, адресності, інтегрованості та партнерства, а ефективність значною мірою залежить від рівня розвитку соціальної інфраструктури громади, професійної підготовки фахівців та здатності місцевої влади забезпечувати належне надання соціальних послуг відповідно до потреб населення.

Висновки до розділу 1

У результаті теоретичного аналізу наукової літератури, нормативно-правових документів та сучасних досліджень встановлено, що соціальна робота з вразливими категоріями населення є одним із пріоритетних напрямів державної соціальної політики та важливою складовою забезпечення

соціальної справедливості й суспільної стабільності. Ефективність такої діяльності значною мірою залежить від рівня розвитку системи соціальних послуг, якості нормативно-правового регулювання та здатності територіальних громад своєчасно реагувати на потреби населення.

З'ясовано, що поняття «вразливі категорії населення» охоплює різні соціальні групи, які внаслідок складних життєвих обставин, обмежених ресурсів або соціальних ризиків потребують підтримки з боку держави та громади. До них належать особи похилого віку, люди з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи, малозабезпечені сім'ї, сім'ї з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, безробітні, особи, які постраждали від насильства, та інші категорії населення. Сучасна соціальна робота орієнтується на активізацію внутрішніх ресурсів особистості, забезпечення її соціальної інтеграції та реалізацію прав людини.

Дослідження нормативно-правового забезпечення соціальної роботи в Україні засвідчило, що функціонування системи соціального захисту населення ґрунтується на положеннях Конституції України, законів України «Про соціальні послуги», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та інших нормативних актів. Визначено, що чинна законодавча база створює необхідні умови для організації соціальної роботи та надання соціальних послуг на державному і місцевому рівнях, водночас потребує подальшого вдосконалення відповідно до сучасних суспільних викликів.

Встановлено, що в умовах децентралізації територіальні громади стали ключовими суб'єктами організації системи соціальних послуг. Основними особливостями функціонування такої системи є її орієнтація на потреби людини, доступність соціальної допомоги, інтегрований підхід до розв'язання соціальних проблем, розвиток міжвідомчої взаємодії та соціального партнерства. Значна увага приділяється оцінюванню потреб населення,

забезпеченню адресності соціальної підтримки та підвищенню якості соціальних послуг.

Разом із тим виявлено низку проблем, які впливають на ефективність функціонування системи соціальних послуг у громадах. Серед них – недостатнє фінансування окремих соціальних програм, кадровий дефіцит фахівців соціальної роботи, нерівномірність розвитку соціальної інфраструктури, складності міжвідомчої координації та зростання потреб населення в умовах воєнного стану.

Отже, теоретичний аналіз засвідчив, що соціальна робота з вразливими категоріями населення в умовах об'єднаної територіальної громади є складною багатокомпонентною діяльністю, спрямованою на забезпечення соціального захисту, підтримку соціальної адаптації та підвищення якості життя громадян. Отримані результати створюють теоретичне підґрунтя для подальшого дослідження практики організації соціальної роботи в територіальних громадах, що стане предметом аналізу у другому розділі бакалаврської роботи.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВРАЗЛИВИМИ КАТЕГОРІЯМИ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1. Основні напрями діяльності фахівців соціальної роботи в територіальній громаді

Сучасний розвиток системи соціального захисту населення в Україні характеризується посиленням ролі територіальних громад у вирішенні соціальних проблем населення. В умовах децентралізації саме громада виступає основним середовищем реалізації соціальної політики, а фахівці соціальної роботи стають ключовими суб'єктами забезпечення соціальної підтримки вразливих категорій населення [6; 19; 21]. Їхня діяльність спрямована на виявлення соціальних проблем, надання соціальних послуг, профілактику негативних соціальних явищ та створення умов для повноцінної інтеграції людини в суспільство.

Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги», основною метою діяльності фахівців соціальної роботи є сприяння подоланню або мінімізації складних життєвих обставин, відновлення соціальних функцій особистості та забезпечення доступу громадян до необхідних соціальних ресурсів [5]. Реалізація цієї мети здійснюється через різноманітні напрями професійної діяльності.

Одним із найважливіших напрямів роботи є виявлення осіб та сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Ефективність соціальної підтримки значною мірою залежить від своєчасного виявлення проблем і визначення потреб населення. З цією метою фахівці соціальної роботи здійснюють соціальне інспектування, проводять обстеження умов проживання громадян, аналізують звернення населення та взаємодіють з освітніми, медичними й правоохоронними установами [15; 18].

Після виявлення осіб, які потребують допомоги, важливим напрямом діяльності стає оцінювання їхніх потреб. Оцінка потреб дозволяє визначити характер складних життєвих обставин, рівень соціального ризику та обрати найбільш ефективні форми підтримки. У процесі оцінювання враховуються матеріальне становище особи або сім'ї, стан здоров'я, умови проживання, рівень соціальної адаптації, наявність родинних зв'язків та інші чинники, що впливають на життєдіяльність клієнта [5; 22].

Одним із провідних напрямів професійної діяльності є надання соціальних послуг населенню. Відповідно до Класифікатора соціальних послуг, фахівці соціальної роботи можуть забезпечувати консультування, інформування, соціальну адаптацію, соціальну інтеграцію, соціальний супровід, представництво інтересів, кризове втручання, посередництво, догляд удома та інші види допомоги [16]. Комплекс соціальних послуг визначається індивідуально залежно від потреб отримувача.

Значне місце у діяльності соціальних працівників займає соціальний супровід осіб і сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Соціальний супровід являє собою комплексну систему заходів, спрямованих на подолання проблем клієнта шляхом використання його власних ресурсів та можливостей громади [12; 14]. У процесі соціального супроводу фахівець розробляє індивідуальний план роботи, координує надання необхідних послуг та здійснює моніторинг досягнутих результатів.

Особливого значення в діяльності фахівців соціальної роботи набуває робота із сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах. Основними завданнями такої роботи є профілактика соціального сирітства, підтримка батьківського потенціалу сім'ї, попередження жорстокого поводження з дітьми та забезпечення належних умов для їхнього розвитку [1; 7; 23]. Соціальні працівники проводять консультативну роботу, організують соціально-педагогічну підтримку, сприяють отриманню необхідної

матеріальної допомоги та координують діяльність інших служб, залучених до вирішення проблем сім'ї.

Окремим напрямом професійної діяльності є соціальна робота з людьми похилого віку. У зв'язку зі старінням населення та збільшенням кількості самотніх громадян похилого віку зростає потреба в соціальних послугах, спрямованих на підтримання їхньої життєдіяльності та соціальної активності. Соціальні працівники забезпечують догляд удома, допомагають в отриманні медичних та соціальних послуг, сприяють соціальній адаптації та профілактиці самотності [9; 21].

Важливе місце займає робота з особами з інвалідністю. Основними завданнями соціальних працівників у цьому напрямі є сприяння соціальній інтеграції, забезпечення доступу до соціальних послуг, підтримка самостійності клієнтів та захист їхніх прав. Значна увага приділяється формуванню безбар'єрного середовища та розвитку інклюзивних практик у громаді [27].

Особливої актуальності в сучасних умовах набула соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами. Територіальні громади стали основними осередками прийому та адаптації громадян, які були змушені залишити місця постійного проживання через воєнні дії. Фахівці соціальної роботи сприяють забезпеченню переселенців житлом, гуманітарною допомогою, соціальними виплатами, психологічною підтримкою та інтеграцією в нове соціальне середовище [8; 17].

Важливим напрямом діяльності є профілактична робота. Її метою є попередження виникнення складних життєвих обставин та соціально небезпечних явищ. Соціальні працівники проводять інформаційно-просвітницькі заходи, організовують тренінги, консультації, групові заняття та соціальні акції, спрямовані на формування відповідального ставлення до власного здоров'я, сімейних цінностей та соціальної поведінки [3; 20].

Однією з ключових функцій фахівця соціальної роботи є представництво та захист прав клієнтів. У процесі професійної діяльності соціальний працівник сприяє реалізації соціальних прав громадян, допомагає у підготовці документів, представляє інтереси клієнтів у державних установах та забезпечує доступ до необхідних соціальних ресурсів. Особливого значення ця діяльність набуває щодо найбільш соціально незахищених категорій населення [12; 26].

Сучасна соціальна робота в громаді передбачає активну міжвідомчу взаємодію. Соціальні працівники співпрацюють із закладами освіти, охорони здоров'я, службами зайнятості, правоохоронними органами, громадськими та благодійними організаціями. Така взаємодія забезпечує комплексний підхід до вирішення соціальних проблем та підвищує ефективність надання соціальної допомоги [10; 24].

Важливим напрямом роботи є залучення ресурсів громади до вирішення соціальних проблем. Соціальні працівники організують співпрацю з волонтерами, громадськими організаціями, благодійними фондами та соціально відповідальним бізнесом. Це дозволяє розширити спектр соціальних послуг та забезпечити додаткову підтримку вразливим категоріям населення [20; 24].

У сучасних умовах значного поширення набуває використання цифрових технологій у діяльності фахівців соціальної роботи. Електронний документообіг, електронні реєстри отримувачів соціальних послуг, онлайн-консультування та дистанційні форми соціальної підтримки сприяють підвищенню оперативності роботи соціальних служб і доступності допомоги для населення [25].

Таким чином, діяльність фахівців соціальної роботи в територіальній громаді є багатофункціональною та охоплює широкий спектр професійних завдань: від виявлення осіб, які потребують підтримки, до організації комплексного соціального супроводу та захисту прав громадян. У сучасних

умовах саме соціальні працівники забезпечують реалізацію соціальної політики на місцевому рівні, сприяють подоланню складних життєвих обставин та створюють умови для підвищення якості життя вразливих категорій населення.

2.2. Форми, методи та технології соціальної роботи з різними категоріями отримувачів соціальних послуг

Ефективність соціальної роботи з вразливими категоріями населення значною мірою залежить від правильного вибору форм, методів і технологій професійної діяльності. У сучасних умовах реформування системи соціального захисту населення та розвитку територіальних громад особливого значення набуває використання комплексного підходу до надання соціальних послуг, який передбачає поєднання різних форм роботи та застосування інноваційних соціальних технологій відповідно до потреб конкретної особи, сім'ї чи соціальної групи [12; 20; 21].

У науковій літературі форми соціальної роботи розглядаються як способи організації взаємодії соціального працівника з клієнтом або групою клієнтів, які забезпечують реалізацію визначених цілей соціальної підтримки [14; 26]. Вибір форми роботи залежить від особливостей категорії отримувачів соціальних послуг, характеру соціальної проблеми, ресурсів громади та можливостей суб'єктів соціальної роботи.

Найбільш поширеною формою соціальної роботи є індивідуальна робота. Вона передбачає безпосередню взаємодію соціального працівника з конкретною особою або сім'єю, які перебувають у складних життєвих обставинах. Основною метою індивідуальної роботи є виявлення проблем клієнта, оцінювання його потреб, визначення ресурсів та розробка індивідуального плану соціальної підтримки [12; 23]. Така форма широко застосовується у роботі з людьми похилого віку, особами з інвалідністю,

внутрішньо переміщеними особами, сім'ями у складних життєвих обставинах та іншими категоріями населення.

Важливе місце в системі соціальної роботи займає групова форма роботи. Вона передбачає організацію діяльності невеликих груп людей, які мають спільні потреби або соціальні проблеми. Групова робота сприяє розвитку навичок спілкування, взаємопідтримки, формуванню позитивної самооцінки та підвищенню соціальної активності учасників [3; 14]. Прикладами таких форм є групи взаємодопомоги, тренінгові групи, клуби за інтересами, реабілітаційні групи та групи психологічної підтримки.

Не менш важливою є громадська або обцинна форма соціальної роботи. Вона спрямована на активізацію ресурсів громади, залучення населення до вирішення місцевих соціальних проблем та розвиток громадянської активності [21; 22]. У межах цієї форми реалізуються соціальні проекти, волонтерські програми, громадські ініціативи та заходи соціального спрямування, які сприяють покращенню соціального добробуту мешканців громади.

Серед основних методів соціальної роботи особливе значення має соціальна діагностика. Цей метод використовується для вивчення життєвої ситуації клієнта, визначення його потреб, виявлення соціальних ризиків та оцінки потенційних ресурсів для подолання складних життєвих обставин [15; 18]. Соціальна діагностика є початковим етапом професійної діяльності та забезпечує обґрунтований вибір подальших форм і методів допомоги.

Одним із найбільш поширених методів є соціальне консультування. Його метою є надання клієнтам інформаційної, психологічної та правової допомоги щодо розв'язання життєвих проблем [12; 26].

Консультування може здійснюватися індивідуально або в груповій формі та охоплювати питання соціального захисту, працевлаштування, сімейних відносин, виховання дітей, отримання соціальних виплат і послуг.

У роботі з вразливими категоріями населення широко використовується метод соціального супроводу. Він являє собою комплекс заходів, спрямованих на підтримку особи або сім'ї протягом певного періоду часу з метою подолання складних життєвих обставин та відновлення соціального функціонування [5; 12]. Соціальний супровід передбачає оцінювання потреб клієнта, складання індивідуального плану роботи, координацію діяльності різних спеціалістів та моніторинг результатів допомоги.

Важливе значення має метод посередництва, який полягає у встановленні взаємодії між клієнтом та установами чи організаціями, здатними надати необхідну допомогу. Соціальний працівник виступає посередником між особою та державними установами, медичними закладами, освітніми організаціями, службами зайнятості або громадськими об'єднаннями [14; 20].

Серед сучасних технологій соціальної роботи особливе місце займає технологія ведення випадку (кейс-менеджмент). Вона передбачає комплексне управління процесом надання соціальної допомоги конкретному клієнту або сім'ї. Основними етапами кейс-менеджменту є виявлення проблеми, оцінювання потреб, планування допомоги, координація послуг, моніторинг та оцінка результатів [21; 24]. Ця технологія особливо ефективна у роботі з сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах, внутрішньо переміщеними особами та особами з інвалідністю.

Поширення в сучасній практиці набуває технологія кризового втручання. Її застосування є доцільним у ситуаціях гострих життєвих криз, пов'язаних із насильством, втратою житла, тяжкими захворюваннями, надзвичайними подіями чи воєнними діями [17; 24]. Основною метою кризового втручання є стабілізація емоційного стану клієнта та запобігання поглибленню кризової ситуації.

У роботі з внутрішньо переміщеними особами активно використовується технологія соціальної адаптації та інтеграції. Вона спрямована на допомогу переселенцям у пристосуванні до нових умов проживання, налагодженні

соціальних зв'язків, отриманні житла, працевлаштуванні та доступі до соціальних послуг [8; 17]. Реалізація цієї технології сприяє швидшому включенню людини до життя громади.

Для роботи з людьми похилого віку та особами з інвалідністю широко застосовуються технології соціальної реабілітації та підтриманого проживання. Вони спрямовані на збереження максимально можливої самостійності клієнтів, підтримку їхньої соціальної активності та підвищення якості життя [9; 27]. Важливими складовими цих технологій є соціально-побутова допомога, організація дозвілля, психологічна підтримка та розвиток навичок самообслуговування.

Особливе значення у діяльності територіальних громад має технологія соціальної профілактики. Її основною метою є попередження виникнення соціальних проблем та мінімізація негативних наслідків соціальних ризиків [3; 20]. Профілактична діяльність охоплює проведення інформаційних кампаній, просвітницьких заходів, тренінгів, семінарів та консультацій для різних категорій населення.

У сучасних умовах дедалі більшого поширення набувають цифрові технології соціальної роботи. Використання електронних реєстрів, онлайн-консультування, дистанційного соціального супроводу, електронного документообігу та інформаційних платформ дозволяє підвищити оперативність надання допомоги та забезпечити доступність соціальних послуг для населення незалежно від місця проживання [25].

Важливим напрямом діяльності є залучення волонтерських ресурсів та громадських організацій. Волонтерські технології широко використовуються у роботі з внутрішньо переміщеними особами, людьми похилого віку, дітьми та сім'ями, які потребують підтримки. Завдяки цьому розширюються можливості громади щодо надання соціальної допомоги та підвищується ефективність вирішення соціальних проблем [20; 24].

Таким чином, сучасна соціальна робота з різними категоріями отримувачів соціальних послуг характеризується різноманіттям форм, методів і технологій професійної діяльності. Їх комплексне використання дозволяє забезпечити адресність, доступність та ефективність соціальної підтримки населення. Успішність соціальної роботи значною мірою залежить від професійної компетентності фахівців, міжвідомчої взаємодії та здатності громади мобілізувати власні ресурси для розв'язання соціальних проблем.

2.3. Міжвідомча взаємодія та соціальне партнерство як умова ефективної підтримки вразливих груп населення

Однією з найважливіших умов ефективного функціонування системи соціальних послуг у територіальній громаді є налагодження міжвідомчої взаємодії та соціального партнерства між усіма суб'єктами соціальної роботи. Складність соціальних проблем, з якими стикаються вразливі категорії населення, потребує комплексного підходу до їх вирішення, що неможливо забезпечити силами лише однієї установи або окремого спеціаліста. Саме тому сучасна практика соціальної роботи ґрунтується на принципах координації, співробітництва та об'єднання ресурсів різних організацій і фахівців [10; 20; 21].

Соціальна робота з вразливими категоріями населення передбачає вирішення широкого спектра проблем, які одночасно можуть стосуватися соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та економічної сфер життя людини. Наприклад, сім'я, яка перебуває у складних життєвих обставинах, може потребувати матеріальної підтримки, психологічної допомоги, юридичного консультування, медичного супроводу та педагогічної підтримки дітей. У таких випадках ефективне розв'язання проблем можливе лише за умови взаємодії різних установ та спеціалістів [12; 14].

У науковій літературі міжвідомча взаємодія розглядається як система узгоджених дій органів державної влади, органів місцевого самоврядування, соціальних служб, закладів освіти, охорони здоров'я, правоохоронних органів та інших установ, спрямованих на забезпечення комплексної підтримки особи або сім'ї [3; 21]. Основною метою такої взаємодії є координація діяльності всіх суб'єктів соціальної роботи та підвищення ефективності надання соціальних послуг.

В умовах територіальної громади ключову координаційну роль у системі міжвідомчої взаємодії відіграють органи місцевого самоврядування. Саме вони забезпечують формування місцевої соціальної політики, координують діяльність установ соціальної сфери, здійснюють планування соціальних програм та створюють умови для співпраці між різними суб'єктами соціальної роботи [6; 22].

Важливими учасниками міжвідомчої взаємодії є центри надання соціальних послуг та центри соціальних служб. Вони здійснюють безпосередню роботу з отримувачами соціальних послуг, координують соціальний супровід клієнтів, організують обмін інформацією між установами та забезпечують реалізацію індивідуальних планів підтримки [23; 24]. Соціальні працівники виступають своєрідними координаторами процесу допомоги, які забезпечують узгодженість дій усіх залучених спеціалістів.

Особливого значення міжвідомча взаємодія набуває у роботі з дітьми та сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах. У таких випадках до процесу соціальної підтримки можуть бути залучені служби у справах дітей, заклади освіти, психологи, медичні працівники, правоохоронні органи та представники громадських організацій [1; 7]. Спільна діяльність цих суб'єктів сприяє своєчасному виявленню проблем, запобіганню соціальному сирітству та забезпеченню безпеки дитини.

Важливою складовою міжвідомчої взаємодії є співпраця соціальних служб із закладами освіти. Педагогічні працівники мають можливість

першими виявляти ознаки соціального неблагополуччя дітей та сімей, інформувати відповідні служби про випадки неналежного виконання батьківських обов'язків, насильства чи інших ризиків для розвитку дитини [1; 12]. Завдяки такій співпраці забезпечується своєчасне надання необхідної допомоги та профілактика негативних соціальних явищ.

Не менш важливою є взаємодія соціальних служб із закладами охорони здоров'я. Медичні працівники часто мають справу з особами, які потребують не лише медичної, а й соціальної підтримки. Це стосується людей похилого віку, осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, постраждалих від насильства та інших категорій населення [9; 27]. Спільна діяльність медичних і соціальних працівників сприяє забезпеченню комплексного підходу до вирішення проблем клієнтів.

В умовах воєнного стану особливого значення набуває співпраця соціальних служб із правоохоронними органами та підрозділами цивільного захисту. Така взаємодія є необхідною під час роботи з постраждалими від домашнього насильства, внутрішньо переміщеними особами, ветеранами війни та іншими категоріями громадян, які потребують додаткового соціального захисту [8; 17]. Координація дій різних служб дозволяє оперативно реагувати на кризові ситуації та забезпечувати належний рівень допомоги.

Поряд із міжвідомчою взаємодією важливе значення має соціальне партнерство. Під соціальним партнерством розуміють систему співпраці між державними установами, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, благодійними фондами, релігійними громадами, волонтерськими об'єднаннями та представниками бізнесу, спрямовану на вирішення соціальних проблем населення [20; 21].

Роль громадських організацій у системі соціального партнерства постійно зростає. Вони беруть активну участь у реалізації соціальних програм, наданні гуманітарної допомоги, проведенні тренінгів, організації психологічної

підтримки та захисті прав вразливих категорій населення [24]. Особливо вагомим є внесок громадських організацій у підтримку внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни та сімей військовослужбовців.

Важливим ресурсом громади є волонтерська діяльність. Волонтери забезпечують допомогу людям похилого віку, особам з інвалідністю, переселенцям, дітям та іншим категоріям населення, які потребують підтримки. У багатьох громадах саме волонтерські ініціативи стали важливою складовою системи соціального захисту населення, особливо в умовах воєнного стану [20].

Перспективним напрямом розвитку соціального партнерства є залучення бізнес-структур до реалізації соціальних програм. Соціально відповідальний бізнес може виступати джерелом фінансової підтримки соціальних проєктів, сприяти працевлаштуванню вразливих категорій населення, брати участь у розвитку соціальної інфраструктури громади та підтримувати благодійні ініціативи [22; 24].

Однією з ефективних форм реалізації міжвідомчої взаємодії є мультидисциплінарні команди. До їх складу можуть входити соціальні працівники, психологи, педагоги, медичні працівники, юристи та представники інших професій. Спільна робота таких команд дозволяє комплексно оцінити потреби клієнта та забезпечити всебічну підтримку [14; 21].

Попри позитивні тенденції розвитку міжвідомчої взаємодії та соціального партнерства, існують певні проблеми їх функціонування. Серед них можна виокремити недостатню координацію діяльності окремих установ, обмеженість фінансових ресурсів, нестачу кваліфікованих кадрів, недосконалість механізмів обміну інформацією та недостатній рівень залучення громадськості до вирішення соціальних проблем [10; 13; 19].

Отже, міжвідомча взаємодія та соціальне партнерство є важливими умовами ефективної підтримки вразливих груп населення в умовах

територіальної громади. Їх реалізація забезпечує комплексний підхід до розв'язання соціальних проблем, сприяє раціональному використанню ресурсів громади та підвищує якість соціальних послуг. Подальший розвиток співпраці між різними суб'єктами соціальної роботи є необхідною передумовою підвищення ефективності соціального захисту населення та формування соціально відповідальної громади.

2.4. Удосконалення соціальної роботи з вразливими категоріями населення в умовах об'єднаної територіальної громади

Ефективність соціальної роботи в територіальній громаді значною мірою залежить від своєчасного виявлення соціальних проблем населення та об'єктивного визначення потреб осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах. Саме тому дослідження потреб вразливих категорій населення є необхідною передумовою планування соціальної політики громади, удосконалення системи соціальних послуг та підвищення результативності діяльності фахівців соціальної роботи [15; 21; 24].

У сучасних умовах розвитку територіальних громад особливої актуальності набуває впровадження людиноцентрованого підходу до організації соціальної роботи. Відповідно до цього підходу визначальним критерієм ефективності діяльності соціальних служб виступає здатність максимально враховувати реальні потреби населення та забезпечувати доступ до якісних соціальних послуг для всіх категорій громадян [5; 20].

З метою вивчення потреб вразливих категорій населення було здійснено соціально-педагогічне дослідження, спрямоване на аналіз основних соціальних проблем мешканців Дрогобицької міської територіальної громади та визначення рівня їх забезпечення соціальними послугами.

Дослідження охоплювало 60 осіб, які належать до різних вразливих категорій населення. До вибірки увійшли внутрішньо переміщені особи, люди

похилого віку, особи з інвалідністю, члени малозабезпечених сімей, садинок матері та сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах

Таблиця 3.1

Розподіл учасників дослідження за соціальними категоріями (n=60)

Категорія населення	Кількість осіб	%
Внутрішньо переміщені особи	18	30,0
Особа похилого віку	14	23,3
Особа з інвалідністю	10	16,7
Малозабезпечені сім'ї	8	13,3
Садинок матері	6	10,0
Інші категорії	4	6,7
Разом	60	100,0

Найбільшу частку серед отримувачів соціальних послуг становлять внутрішньо переміщені особи (30,0 %), що зумовлено наслідками воєнних дій та масштабними процесами внутрішньої міграції населення. Значною також є частка людей похилого віку (23,3 %) та осіб з інвалідністю (16,7 %), які традиційно належать до категорій населення з підвищеною потребою у соціальній підтримці.

Наступним завданням було вивчення основних соціальних проблем, з якими стикаються респонденти.

Таблиця 3.2

Основні проблеми вразливих категорій населення громади

Соціальна проблема	Кількість відповідей	%
Матеріальні труднощі	48	80,0
Потреба у медичній допомозі	41	68,3
Психологічні труднощі	36	60,0
Проблеми працевлаштування	29	48,3
Соціальна ізоляція	25	41,7
Юридичні проблеми	18	30,0

Було визначено, що найбільш поширеними проблемами є матеріальні труднощі (80,0 %), потреба у медичній допомозі (68,3 %) та психологічні труднощі (60,0 %). Отримані дані підтверджують необхідність комплексного підходу до організації соціальної роботи та посилення міжвідомчої взаємодії між соціальними, медичними та психологічними службами громади.

Визначались і потреби респондентів у різних видах соціальних послуг.

Таблиця 3.3

Потреба населення у соціальних послугах

Вид соціальної послуги	Кількість осіб	%
Матеріальна допомога	50	83,3
Соціальне консультування	39	65,0
Психологічна підтримка	37	61,7
Соціальний супровід	34	56,7
Допомога у працевлаштуванні	31	51,7
Правова допомога	24	40,0

Відповіді показали, що найбільший попит мають матеріальна допомога (83,3 %), соціальне консультування (65,0 %) та психологічна підтримка (61,7 %). Це свідчить про необхідність подальшого розвитку відповідних соціальних програм та розширення мережі соціальних послуг у громаді.

Для оцінювання рівня задоволеності населення діяльністю соціальних служб респондентам було запропоновано оцінити якість отриманих послуг.

Таблиця 3.4

Рівень задоволеності діяльністю соціальних служб

Рівень задоволеності	Кількість осіб	%
Високий	18	30,0
Достатній	24	40,0
Середній	13	21,7
Низький	5	8,3
Разом	60	100,0

Результати засвідчили, що більшість респондентів позитивно оцінюють діяльність соціальних служб громади. Високий та достатній рівні задоволеності продемонстрували 70,0 % опитаних. Водночас наявність 30,0 % респондентів із середнім або низьким рівнем задоволеності свідчить про необхідність подальшого вдосконалення системи соціальних послуг.

Проведене вивчення запитів і потреб мешканців громади дозволило визначити їхні основні потреби, які полягають у такому:

- розширення програм матеріальної підтримки;
- підвищення доступності медичних послуг;
- розвиток психологічної допомоги та кризового консультування;
- удосконалення системи соціального супроводу;
- розширення можливостей працевлаштування;
- посилення правового захисту;
- покращення рівня поінформованості населення щодо можливостей отримання соціальних послуг.

Отримані результати підтверджують, що вразливі категорії населення потребують комплексної підтримки, яка поєднує соціальні, психологічні, правові та економічні механізми допомоги. Водночас результати дослідження свідчать про наявність позитивного досвіду функціонування системи соціальних послуг у громаді та визначають напрями її подальшого вдосконалення.

Таким чином, проведене дослідження потреб вразливих категорій населення дозволило виявити основні соціальні проблеми мешканців громади, оцінити рівень задоволеності соціальними послугами та визначити перспективні напрями підвищення ефективності соціальної роботи на місцевому рівні. Отримані результати стали основою для розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення соціальної роботи в територіальній громаді.

Важливим напрямом є вдосконалення діяльності центру надання соціальних послуг. Для підвищення якості роботи соціальних служб доцільно забезпечити:

- розширення спектра соціальних послуг;
- покращення матеріально-технічної бази установ;
- впровадження сучасних цифрових технологій;
- скорочення термінів розгляду звернень громадян;
- підвищення доступності соціальних послуг для жителів віддалених населених пунктів громади [5; 24].

З метою забезпечення доступності соціальних послуг для мешканців старостинських округів бажано організувати роботу мобільних соціальних бригад. До складу таких бригад можуть входити соціальний працівник, психолог, юрист та медичний працівник. Діяльність мобільних бригад сприятиме своєчасному виявленню соціальних проблем та оперативному наданню необхідної допомоги особам, які не мають можливості самостійно звернутися до соціальних установ [13; 21].

Одним із напрямів подальшого розвитку соціальної роботи в громаді має бути підвищення професійної компетентності фахівців соціальної сфери. У сучасних умовах соціальні працівники повинні володіти знаннями у сфері соціального захисту, психології, педагогіки, права, кризового консультування та медіації [12; 20]. З цією метою потрібно:

- організувати систематичне підвищення кваліфікації працівників;
- проводити навчальні семінари та тренінги;
- впроваджувати програми професійного наставництва;
- забезпечувати участь фахівців у професійних конференціях і вебінарах;
- розвивати навички роботи з сучасними цифровими технологіями.

Особливої уваги потребує вдосконалення роботи з внутрішньо переміщеними особами. Проведене дослідження показало, що ця категорія

населення становить значну частину отримувачів соціальних послуг та потребує комплексної підтримки [8; 17].

Для підвищення ефективності соціальної роботи з переселенцями доцільно:

- створювати консультативні центри підтримки внутрішньо переміщених осіб;
- організувати програми соціальної адаптації та інтеграції;
- забезпечити психологічну підтримку сімей переселенців;
- сприяти працевлаштуванню та професійній перепідготовці;
- розвивати програми тимчасового житлового забезпечення.

Не менш важливим є посилення соціальної підтримки людей похилого віку та осіб з інвалідністю. У зв'язку зі старінням населення громади та збільшенням кількості осіб, які потребують сторонньої допомоги, доцільно розширити перелік послуг догляду вдома та соціального супроводу [9; 27].

Також рекомендується:

- створити клуби активного довголіття;
- організувати культурно-дозвіллеві заходи;
- розвивати волонтерські програми підтримки самотніх людей;
- удосконалювати систему транспортної доступності для маломобільних груп населення.

Важливим напрямом удосконалення соціальної роботи є розвиток міжвідомчої взаємодії, оскільки соціальні проблеми населення мають комплексний характер і потребують координації зусиль різних установ [10; 22].

Ще одним напрямом розвитку соціальної роботи є розширення співпраці з громадськими та благодійними організаціями, що дозволить:

- реалізовувати спільні соціальні проекти;
- розвивати волонтерський рух;
- організувати благодійні акції та соціальні кампанії.

Важливе місце в удосконаленні соціальної роботи має зайняти цифровізація соціальних послуг. Використання сучасних інформаційних технологій дозволить швидше надавати допомогу, покращити якість обслуговування населення [25]. Визначені напрями підвищення ефективності соціальної роботи в громаді подано в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Основні напрями підвищення ефективності соціальної роботи в громаді

Напрямок удосконалення	Очікуваний результат
Моніторинг потреб населення	Підвищення адресності соціальних послуг
Робота мобільних соціальних бригад	Покращення доступності допомоги
Підвищення кваліфікації працівників	Зростання якості соціальної роботи
Розвиток міжвідомчої взаємодії	Комплексне вирішення соціальних проблем
Співпраця з громадськими організаціями	Розширення ресурсної бази громади
Цифровізація соціальних послуг	Підвищення оперативності обслуговування
Підтримка ВПО та інших вразливих груп	Посилення соціальної інтеграції населення

Таким чином, підвищення ефективності соціальної роботи в територіальній громаді можливе за умови постійного вдосконалення діяльності соціальних служб, підвищення професійної компетентності фахівців та активного залучення ресурсів громади.

Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме покращенню якості соціальних послуг, підвищенню рівня соціального захисту населення та створенню сприятливих умов для соціальної інтеграції вразливих категорій громадян.

Висновки до розділу 2

Результати дослідження засвідчили, що найбільш чисельними категоріями отримувачів соціальних послуг у громаді є внутрішньо переміщені особи, люди похилого віку, особи з інвалідністю, малозабезпечені сім'ї та сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Встановлено, що основними проблемами цих категорій населення є матеріальні труднощі, потреба в медичній та психологічній допомозі, проблеми працевлаштування, соціальна ізоляція та недостатня поінформованість про можливості отримання соціальних послуг. Проведене дослідження дозволило визначити актуальні потреби населення та окреслити напрями вдосконалення діяльності соціальних служб громади.

На основі результатів аналізу було розроблено практичні рекомендації, спрямованих на підвищення ефективності соціальної роботи

Серед основних напрямів удосконалення визначено впровадження систематичного моніторингу потреб населення, розвиток мобільних соціальних бригад, підвищення професійної компетентності фахівців соціальної роботи, удосконалення міжвідомчої взаємодії, розширення співпраці з громадськими організаціями та впровадження цифрових технологій у сферу соціальних послуг. Особлива увага має приділятися посиленню соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб, людей похилого віку та осіб з інвалідністю.

Визначено перспективні напрями подальшого розвитку соціальних послуг у територіальних громадах, серед яких особливе значення мають розвиток інтегрованих соціальних послуг, зміцнення кадрового потенціалу соціальних служб, розширення соціального партнерства та залучення громадськості до вирішення соціальних проблем.

В умовах воєнного стану важливим завданням залишається забезпечення комплексної підтримки внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни, сімей

військовослужбовців та інших категорій населення, які потребують підвищеної соціальної уваги.

Отже, результати проведеного дослідження підтвердили необхідність подальшого вдосконалення системи соціальної роботи в територіальних громадах шляхом упровадження сучасних підходів до організації соціальних послуг, розвитку міжвідомчої взаємодії та активного використання ресурсів громади. Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме підвищенню ефективності соціальної підтримки населення та створенню умов для забезпечення належної якості життя вразливих категорій громадян.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській роботі здійснено теоретичне узагальнення та практичне дослідження особливостей соціальної роботи з вразливими категоріями населення в умовах об'єднаної територіальної громади. Результати дослідження дали змогу досягти поставленої мети та виконати визначені завдання.

1. Проаналізовано сутність поняття «вразливі категорії населення» у сучасній теорії соціальної роботи. Встановлено, що до вразливих категорій населення належать соціальні групи, які внаслідок складних життєвих обставин, соціальних ризиків, обмежених ресурсів або несприятливих соціально-економічних умов потребують підтримки з боку держави, громади та соціальних служб. До таких категорій віднесено осіб похилого віку, людей з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, малозабезпечені сім'ї, сім'ї з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, безробітних та інші соціально незахищені групи населення.

2. Охарактеризовано нормативно-правові засади соціальної роботи з вразливими категоріями населення в Україні. З'ясовано, що правову основу соціальної роботи становлять Конституція України, закони України «Про соціальні послуги», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», а також підзаконні нормативні акти та державні стратегії розвитку соціальної сфери. Встановлено, що чинна нормативно-правова база створює належні умови для організації соціальної роботи та розвитку системи соціальних послуг на рівні територіальних громад.

3. Досліджено особливості функціонування системи соціальних послуг в умовах об'єднаної територіальної громади. Визначено, що сучасна система соціального захисту ґрунтується на принципах доступності, адресності, комплексності, людиноцентризму та міжвідомчої взаємодії. Встановлено, що територіальні громади виступають основними суб'єктами організації

соціальних послуг, забезпечуючи виявлення потреб населення, планування соціальних програм та координацію діяльності установ соціальної сфери.

4. Визначено основні напрями, форми, методи та технології соціальної роботи з вразливими категоріями населення на рівні громади. З'ясовано, що діяльність фахівців соціальної роботи охоплює соціальну діагностику, консультування, соціальний супровід, представництво інтересів клієнтів, соціальну профілактику, соціальну адаптацію та інтеграцію. Встановлено, що найбільш ефективними формами роботи є індивідуальна, групова та громадська робота, а сучасними технологіями – кейс-менеджмент, кризове втручання, соціальна реабілітація, соціальний супровід і цифрові технології соціальної підтримки.

5. Проведено дослідження потреб вразливих категорій населення територіальної громади. Результати дослідження засвідчили, що найбільш актуальними проблемами отримувачів соціальних послуг є матеріальні труднощі, потреба в медичній та психологічній допомозі, проблеми працевлаштування, соціальна ізоляція та недостатній рівень інформованості щодо можливостей отримання соціальної підтримки. Встановлено, що найбільший попит серед населення мають послуги соціального консультування, соціального супроводу, психологічної підтримки та матеріальної допомоги.

6. Розроблено практичні рекомендації щодо підвищення ефективності соціальної роботи в територіальній громаді. Запропоновано впровадження системи моніторингу потреб населення, розвиток мобільних соціальних бригад, удосконалення міжвідомчої взаємодії, розширення співпраці з громадськими організаціями та благодійними фондами, підвищення кваліфікації фахівців соціальної роботи, а також активне впровадження цифрових технологій у процес надання соціальних послуг.

Таким чином, результати дослідження підтвердили, що соціальна робота з вразливими категоріями населення в умовах об'єднаної територіальної

громади є важливим інструментом забезпечення соціального захисту населення, подолання складних життєвих обставин та підвищення якості життя громадян. Ефективність цієї діяльності залежить від рівня розвитку системи соціальних послуг, професійної підготовки фахівців соціальної роботи, якості міжвідомчої взаємодії та здатності громади мобілізувати власні ресурси для вирішення актуальних соціальних проблем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: навч. посіб. Київ: Логос, 2017. 134 с.
2. Бондаренко З. П. Теорія та практика соціальної роботи в Україні: монографія. Київ: Ліра-К, 2021. 312 с.
3. Грига І. М. Соціальна робота в громаді: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2019. 224 с.
4. Децентралізація і формування місцевого самоврядування в Україні: наук.-практ. посіб. / за ред. В. В. Кравченка. Київ: Атіка, 2020. 368 с.
5. Закон України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 № 2671-VIII.
6. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР.
7. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 № 2558-III.
8. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 № 1706-VII.
9. Іванова О. Л. Соціальна політика: теоретичні аспекти та практика реалізації: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2021. 296 с.
10. Кабаченко Н. В. Соціальна робота в територіальній громаді: сучасні виклики та перспективи. Соціальна робота та соціальна освіта. 2023. № 2 (11). С. 56-65.
11. Карпенко О. Г. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах реформування соціальної сфери. Київ: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2020. 348 с.
12. Капська А. Й. Соціальна робота: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 488 с.
13. Клименюк Н. В. Соціальна підтримка вразливих категорій населення в умовах децентралізації. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2022. № 1 (349). С. 102-109.

14. Лях Т. Л. Теорія і практика соціальної роботи: навч. посіб. Київ: Каравела, 2020. 376 с.
15. Методичні рекомендації щодо організації надання соціальних послуг у територіальних громадах. Київ: Мінсоцполітики України, 2023. 76 с.
16. Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Класифікатора соціальних послуг» від 23.06.2020 № 429.
17. Палько Т. В. Особливості соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами у територіальних громадах України. Соціальна педагогіка: теорія та практика. 2024. № 1. С. 87-95.
18. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 587 «Про організацію надання соціальних послуг».
19. Романова Н. Ф. Соціальна робота в умовах децентралізації влади в Україні. Соціальна робота в Україні: теорія і практика. 2021. № 1–2. С. 24-33.
20. Семигіна Т. В. Соціальна робота: глобальні виклики та локальні рішення: монографія. Київ: Академвидав, 2021. 352 с.
21. Слосанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2018. 382 с.
22. Слосанська Г. І. Менеджмент соціальних послуг у територіальній громаді. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. 280 с.
23. Соціальна робота в громаді: навч. посіб. / за ред. А. Й. Капської. Київ: Слово, 2019. 400 с.
24. Соціальні послуги в територіальних громадах: практичний посібник / за ред. Т. В. Семигіної. Київ: ОБНОВА КОМПАНІ, 2022. 240 с.
25. Стратегія реформування системи надання соціальних послуг в Україні до 2030 року. Київ: Мінсоцполітики України, 2024. 48 с.
26. Тюптя Л. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота: теорія і практика: навч. посіб. Київ: Знання, 2020. 574 с.
27. Шевців З. М. Соціальна робота в умовах інклюзивного суспільства: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 248 с.

28. Dominelli L. *Anti-Oppressive Social Work Theory and Practice*. London: Palgrave Macmillan, 2018. 288 p.
29. Healy K. *Social Work Theories in Context*. London : Palgrave Macmillan, 2022. 368 p.
30. Payne M. *Modern Social Work Theory*. Oxford : Oxford University Press, 2021. 456 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для вивчення потреб вразливих категорій населення територіальної громади

Шановний респонденте! Просимо Вас взяти участь в опитуванні, метою якого є вивчення потреб населення та вдосконалення системи соціальних послуг у територіальній громаді.

1. До якої категорії населення Ви належите?

- внутрішньо переміщена особа;
- особа похилого віку;
- особа з інвалідністю;
- малозабезпечена сім'я;
- одинока мати (батько);
- інше _____.

2. Які основні труднощі Ви відчуваєте?

- матеріальні;
- житлові;
- медичні;
- психологічні;
- правові;
- проблеми працевлаштування;
- інше _____.

3. Яких соціальних послуг Ви потребуєте найбільше?

- соціального консультування;
- психологічної підтримки;
- матеріальної допомоги;
- соціального супроводу;
- правової допомоги;
- допомоги у працевлаштуванні;
- інших _____.

4. Чи знаєте Ви про соціальні послуги, які надаються у Вашій громаді?

- так;
- частково;
- ні.

5. Як Ви оцінюєте якість соціальних послуг у громаді?

- висока;
- достатня;
- середня;
- низька.

6. Які пропозиції щодо покращення роботи соціальних служб Ви можете надати? _____

Соціальний паспорт клієнта

1. Загальні відомості

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Дата народження _____

Адреса проживання _____

Контактний телефон _____

Категорія отримувача соціальних послуг _____

2. Соціальний статус

- працює;
- безробітний;
- пенсіонер;
- особа з інвалідністю;
- внутрішньо переміщена особа;
- інше.

3. Характеристика житлово-побутових умов

4. Основні соціальні проблеми

5. Види необхідної допомоги

6. Висновок фахівця соціальної роботи

Дата _____

Підпис _____

Індивідуальний план соціального супроводу отримувача соціальних послуг

Клієнт _____

Термін соціального супроводу _____

Мета супроводу: _____

Виявлена проблема	Заплановані заходи	Відповідальний	Термін виконання	Результат

Проміжні результати:

·
·

Підсумкова оцінка результатів:

·
·

Дата завершення супроводу _____

Підпис соціального працівника _____

Пам'ятка для отримувачів соціальних послуг

Ви маєте право:

- ✓ на повагу до честі та гідності;
- ✓ на конфіденційність особистої інформації;
- ✓ на безоплатне отримання інформації про соціальні послуги;
- ✓ на участь у прийнятті рішень щодо власного соціального супроводу;
- ✓ на отримання якісних соціальних послуг відповідно до Ваших потреб;
- ✓ на оскарження дій посадових осіб у разі порушення Ваших прав.

У разі потреби звертайтеся до:

- Центру надання соціальних послуг громади;
- Центру соціальних служб;
- Органів місцевого самоврядування;
- Безоплатної правової допомоги;
- Медичних та психологічних служб.

Проект програми

підвищення ефективності соціальної роботи в територіальній громаді

Мета програми:

удосконалення системи соціальної підтримки вразливих категорій населення та підвищення якості соціальних послуг.

Основні заходи:

1. Проведення щорічного моніторингу потреб населення.
2. Створення електронного реєстру отримувачів соціальних послуг.
3. Організація роботи мобільної соціальної бригади.
4. Відкриття консультаційного пункту для внутрішньо переміщених осіб.
5. Проведення тренінгів для соціальних працівників.
6. Розширення співпраці з громадськими організаціями та волонтерами.
7. Впровадження електронних сервісів соціальної підтримки населення.

Очікувані результати:

- підвищення доступності соціальних послуг;
- покращення якості соціального супроводу;
- зростання рівня задоволеності населення;
- посилення міжвідомчої взаємодії;
- підвищення ефективності соціальної роботи в громаді.